LATVIA-RUSSIA
CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
CO-FUNDED BY THE EUROPEAN UNION, THE REPUBLIC OF LATVIA AND THE RUSSIAN FEDERATION

Pārrobežu sadarbības projekta biļetens nr. 1

Veco parku jaunā dzīve:

efektīva vēsturisko dabas objektu apsaimniekošana Latvijas – Krievijas pierobežā

LV-RU-040 NewLINE

LATVIJAS – KRIEVIJAS PĀRROBEŽU SADARBĪBAS PROGRAMMAS 2014.–2020. GADAM STRATĒĢISKAIS MĒRĶIS IR ATBALSTĪT VIENOTUS CENTIENUS RISINĀT PĀRROBEŽU ATTĪSTĪBAS IZAICINĀJUMUS UN VEICINĀT EIROPAS SAVIENĪBAS ĀRĒJĀS PIEROBEŽAS TERITORIJAS UN TO KRIEVIJAS REĢIONU, KAS ROBEŽOJAS AR EIROPAS SAVIENĪBU, ESOŠĀ POTENCIĀLA ILGTERMIŅA IZMANTOJUMU. PROGRAMMAS MĀJAS LAPA: WWW.LATRUSCBC.EU.

1. Par projektu

A

B

A) Ciemats Gorai, Pleskavas apgabals, Ostrovas rajons. Muižas parks Lorerov- Rozenov. 1914. gada foto. Avots: https://pastvu.com.

B) Tas pats parks 2019.gadā.
Avots: Pleskavas apgabala sabiedriskā organizācija NVO «Lake Peipsi Project»

Pleskavas apgabalā, Latgalē un Vidzemē 2019.gada jūlijā uzsākta projekta LV-RU-040 NewLINE, jeb «Veco parku jaunā dzīve: efektīva vēsturisko dabas objektu apsaimniekošana Latvijas – Krievijas pierobežā» īstenošana. Projekta īstenošanas laiks 24 mēneši. Visus pasākumus plānots pabeigt līdz 2021.gada jūnijam.

Projekta galvenais mērķis ir veicināt kultūrvēstures objektu ilgtspēju, palielināt to pievilcību apmeklētājiem. Parki savulaik ir bijuši ikvienā muižā. 20.gadsimtā liela daļa parku ir zudusi, un ir parki un muižas, kas joprojām tiek kopti un uzturēti tādi, kādi tie ir.

Kopīgais Krievijas un Latvijas projekts NewLINE ir paredzēts, lai dotu jaunu impulsu diskusijai par nepieciešamību saglabāt un attīstīt muižu parkus tā, lai tie būtu tūristiem pievilcīgi . Projekta ideja radās 2017.gadā Balvu un Pleskavas organizāciju sanāksmē. Izrādījās, ka abas pilsētas vieno to teritorijās esošās Gorožansku muižas, kā arī muižas parku paliekas, kuras šobrīd aktīvi izmanto atpūtas vajadzībām. Muiža Pleskavā atrodas modernā Koritovas meža parka daļā – gar Velikaja upi. Balvu muižas dārza teritorija tagad aizņem pilsētas centrālo daļu, kas šobrīd pazīstama kā «Lāča dārzs».

Vēsturiskie īpašumi, līdzīgi Gorožansku muižai, nebūt nav vienīgie unikālie Krievijas un Latvijas pierobežā. Tā, Pleskavas apgabalā ir aptuveni 170-200 dažādos līmeņos saglabāti īpašumi, Latgalē un Vidzemē – ap 50. Saglabāto parku galvenā problēma ir to dabiskā novecošanās, tiesiskā statusa nenoteiktība (attiecībā uz reģiona Krievijas daļu) un, pats galvenais, nepietiekami izstrādāta stratēģija šādu kultūras, vēstures un ainavas objektu attīstībai un reklamēšanai.

Vēsturiskā un kultūras mantojuma kopums un mūsdienu izaicinājumi kļuva par pamatu NewLINE pārrobežu sadarbības projekta sagatavošanai.

Projekta aktivitāšu realizācijai iesaistītas trīs organizācijas: Pleskavas reģionālā sabiedriskā organizācija NVO «Lake Peipsi Project», Balvu novada pašvaldība (Latvija) un Pleskavas apgabala Ārstnieciskās pedagoģijas un diferencētās apmācības centrs. Projektu atbalstīja Latvijas un Krievijas pārrobežu

[1] Tiek uzskatīts, ka daudzi Pleskavas apgabala vēsturiskie īpašumi un parki to daļēja vai pilnīga zaudējuma dēļ, kā arī tāpēc, ka nav (zaudēti) primāro datu par to esamību, līdz šim nav identificēti. Oficiālās informācijas trūkums apgrūtina arī saglabājušos koku stādījumu attiecināšanu uz muižas parku paliekām. Rezultātā dažādi pētnieki sniedz atšķirīgus skaitļus par kopējo vēsturisko muižu parku skaitu Pleskavas apgabalā.

C

D

E

F

sadarbības programma 2014.-2020. gadam.

Kopējais projekta budžets sastāda 685 354 eiro, programmas līdzfinansējums – 616 818,60 eiro. Divas trešdaļas no projekta budžeta tiks novirzītas Gorožansku muižas parku labiekārtošanai, ņemot vērā pašreizējo parku izmantošanas specifiku. Pleskavā, Koritovas meža parka daļā, kura kopējā platība pārsniedz 5 hektārus, tiks izveidots iekļaujošs parks, kas veicinās parka pieejamību cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Balvos plānots veikt «Lāča dārza» labiekārtošanu; darbs tiks veikts apmēram 4 hektāru platībā. Pēc labiekārtošanas darbu pabeigšanas, «Lāča dārzs» arī turpmāk tiks izmantots kā galvenais pilsētas parks.

Papildus infrastruktūras darbiem, NewLINE projekts ietver ievērojamu skaitu informācijas un apmācības pasākumu. Pirmkārt, projekta partnerorganizācijas veiks pētījumu par muižas parku stāvokli Pleskavas apgabalā, Latgalē un Vidzemē. Pētījuma rezultātā tiks izveidots parku vizuālais ceļvedis, kas tiks sagatavots ne tikai speciālistiem, bet arī potenciālajiem tūristiem, interaktīva tiešsaistes muižu un muižu parku karte tiešsaistē, bukleti par labiekārtotiem Gorožansku dzimtas parkiem. Projekta ietvaros paredzēta virkne apmācības pasākumu – semināri, mācību ekskursijas, konferences, lai izpētītu vēsturisko muižas parku atjaunošanas un popularizēšanas praksi. Paralēli pieredzes apmaiņai, partneri labiekārtotajos parkos organizēs vairākus kultūras pasākumus – ikgadējo Eiropas sadarbības dienu svinības, festivālus «Ciemos pie Gorožanskiem», iepazīšanās tūres tūrisma nozares pārstāvjiem.

C) Pilsēta Balvi. Skats uz Gorožansku muižu un parka daļu.
1920. gadu foto. Avots: Dainis Punculs, Latvijas nacionālā bibliotēka; https://bit.ly/2CFPoQv.

D) Tas pats parks, 2019.gads.
Avots: Balvu pašvaldība (Latvija).

E) Pilsēta Pleskava. Skats uz Gorožansku muižu un parka daļu. 1900. gadu foto.
Avots: fotogrāfs Gerasimovs M.I., Ščuseva A.V. arhitektūras Valsts zinātniski pētnieciskais muzejs https://pastvu.com.

F) Tas pats parks, 2000. gadi.
Avots: Pleskava, CBS. http://bibliopskov.ru..

2. Projekta darbības virzieni

Lāča dārza» labiekārtošanas plāns.
Avots: Balvu pašvaldība.

Projekta NewLINE aktivitāšu tematiskie virzieni:

1. Parku labiekārtošana Pleskavā un Balvos.
2. Izglītības pasākumi un sadarbība.
3. Aktivitātes projekta publicitātei un informācijas izplatīšanai.

Kā jau tika minēts iepriekš, NewLINE projekts paredz parku uzlabošanas darbu veikšanu divās teritorijās: «Lāča dārzā» Balvos un Koritovas meža parkā Pleskavā. Darbi abos parkos tiks veikti saskaņā ar abu partneru iepriekš izstrādātiem būvprojektiem.

«Lāča dārza « labiekārtošanas pasākumi 4 hektāru platībā tika uzsākti 2019. gada septembrī. Darbu pasūtītājs – Balvu novada pašvaldība, darbuzņēmējs – SIA «ASKO AS». Darbus plānots pabeigt līdz 2020.gada maijam.

Darbi paredz reljefa izlīdzināšanu, zāles seguma atjaunošanu, celiņu atjaunošanu, apmeklētāju skaitītāju uzstādīšanu, parka dīķa sakopšanu un labiekārtošanu.

Iepirkums Koritovas meža parka uzlabošanai Pleskavā sāksies 2020. gada martā. Darba pasūtītājs – Pleskavas apgabala Ārstnieciskās pedagoģijas un diferencētās apmācības centrs. Darbus plānots pabeigt līdz 2020.gada novembrim.

Labiekārtošanas darbi skars apmēram 5 hektārus meža platības; šeit tiks izveidots iekļaujošs parks, kas būs pieejams cilvēkiem ar īpašām vajadzībām. Galvenie atjaunotā parka apmeklētāji būs Klīniskās pedagoģijas centra un Pleskavas integrācijas darbnīcu skolēni – bērni un pieaugušie ar īpašām vajadzībām. Darbos ietilpst: celiņu un zālāju uzlabošana, informācijas stendu uzstādīšana, pielāgotu spēļu zonu izveidošana. Projektā ietilpst «parka brigāžu» jeb «parka uzturētāju» apmācība, kas, savukārt, veicinās centra absolventu un audzēkņu nodarbinātību.

Nākamais tematiskais virziens – «Izglītības pasākumi un sadarbība» aptver vairāku veidu pasākumus. Pirmkārt, tie ir semināri, sanāksmes

Darba gaita Balvos 2019. gada novembrī.
Avots: Balvu novada pašvaldība.

un apaļie galdi, kas tiek organizēti, lai pārrunātu vēsturiskos muižu un muižu parku aktuālos pārvaldības jautājumus un attīstības plānus, kā arī apmainītos ar pieredzi starp šajā jomā strādājošajiem krievu un latviešu speciālistiem.

Tā, 2019.gada 11.-12.novembrī Puškina rezervāta teritorijā (muzejrezervāts Mihailovskoe) notika pirmais šāda veida pasākums – NewLINE projekta «Muižas parki: pagātne un tagadne» atklāšanas seminārs. Semināru organizēja Pleskavas apgabala Ārstnieciskās pedagoģijas un diferencētās apmācības centrs un NVO «Lake Peipsi Project», līdzorganizētājs Balvu novada pašvaldība. Kopumā seminārā no abām pusēm piedalījās 39 cilvēki, no tiem 19 – Latvijas delegācijas pārstāvji.

Semināra dalībniekus uzrunāja Pleskavas apgabala Ārstnieciskās pedagoģijas un diferencētās apmācības

Semināra foto.
© NVO «Lake Peipsi Project», projekts LV-RU-040 NewLINE

centra direktors un projekta NewLINE uzraudzības komitejas loceklis Andrejs Carjovs, Puškina muzejrezervāta direktors un Krievijas Federācijas prezidenta pakļautībā esošās krievu valodas Padomes loceklis Georgijs Vasiļevičs, NVO «Lake Peipsi Project» priekšsēdētāja un projekta NewLINE vadītāja Olga Vasiļenko.

Patīkami pārsteidza filma «Puškina dabas rezervāts. No debesīm», kuru prezentēja Vasiļevičs G.N., un kurš no putna lidojuma atklāja Puškina dabas rezervāta vēsturisko piemiņas īpašumu unikālo skaistumu. Pēc filmas noskatīšanās tika uzklausīti Latvijas kolēģu ziņojumi.

Balvu novada muzeja vadītāja Iveta Supe stāstīja par Balvu un Koritovas muižu krievu un latviešu vēsturiskajām paralēlēm, kuras vieno Gorožansku uzvārda vēsture.

Par Latvijas pieredzi vēsturisko muižu un muižu parku atjaunošanā, par Vidzemes muižu parkiem, muižām un parkiem Latgalē, par EstLatRus Green Heritage projekta pieredzi un tālāku attīstību (parku atjaunošana kā neatņemama vēsturiskā mantojuma sastāvdaļa) stāstīja arhitektūras ainavu doktore Kristīne Dreija, Gundars Plešs – Limbažu muzeja galvenais speciālists, Inga Žirgule – Lūznavas muižas projektu vadītāja un Raitis Sijāts – Vidzemes Tūrisma asociācijas direktors.

Dienas otrajā pusē tika uzklausīti Krievijas puses speciālisti: Natālija Sergejeva – Pleskavas apgabala Valsts komitejas kultūras mantojuma objektu aizsardzībai eksperte, Gaļina Pivrik – Puškina rezervāta mežu un parku muzeja kuratore, Ņina Istomina – Pleskavas Valsts universitātes Botānikas un augu ekoloģijas katedras vadītāja, Žanna Tarasova – Pleskavas apgabala Krasnogorodskas rajona Pokrovas ciemata kultūras nama speciāliste, Ludmila Iļjičova – NVO «Ostrovas apriņķa vēstures un kultūras biedrības» priekšsēdētāja, Marina Ļaškeviča – Pleskavas apgabala Ostrovas rajona Gorai vidusskolas direktora vietniece.

Speciālisti stāstīja par saviem objektiem, par Pleskavas apgabala muižu pagātni un nākotni, par muižas parku izmantošanu mūsdienu apstākļos, par izzudušo parku un parku elementu attīstības un rekonstrukcijas projektiem.

Semināra otrā diena bija veltīta grupu darbam. Katrā grupā piedalījās gan Krievijas, gan Latvijas puses pārstāvji, kas, savukārt, ļāva sīkāk apzināt katru objektu, labāk

Semināra foto.
© NVO «Lake Peipsi Project», projekts LV-RU-040 NewLINE

uzzināt par esošajām problēmām un grūtībām. Tika izvirzīti uzdevumi, lai noteiktu muižas parku attīstības perspektīvas kā vērtīgu tūrisma un atpūtas kopas elementu.

Iepazināmies arī ar Puškina rezervāta parkiem. Mums bija dota iespēja apmeklēt divus muižas parkus – Mihailovskoe un Trigorskoe. Muzeju mežu un parku galvenais saglabātājs Pivriks G.N. pastāstīja par muižas parku kompleksa vēsturi, par to atjaunošanu pēckara periodā un turpmākajos gados, par remonta un restaurācijas darbiem Puškina A.S. 200. gadadienas priekšvakarā 1996-1999.gados. Divu dienu seminārs ieviesa cerību, ka interese par vēsturisko parku atjaunošanas tēmu nemazinās. Galvenais jau ir tas, ka šie dabas objekti ir mūsu vēstures neatņemama sastāvdaļa, un šis projekts sekmēs dzimtās zemes vēstures izpēti. Un, bieži vien, muižas ir tā saite pierobežas reģionu vēsturē un kultūrā, kas izsauc interesi un vēlmi dalīties atmiņās par bijušo laiku, kas šobrīd veido mūsu vēsturi un kultūras mantojumu.

Papildus Puškina semināram NewLINE projekta «Izglītības aktivitātes un sadarbība» virziens ietver tādus pasākumus kā seminārs par Latgales muižas parkiem, Pleskavas apgabala vēsturisko muižu un parku vadītāju vasaras skola, pilsētas svētki «Ciemos pie Gorožanskiem» Pleskavā un Balvos, kā arī projekta noslēguma konferenci Pleskavā. Šie pasākumi notiks 2020.-2021.gadā; paziņojumi tiks ievietoti NVO «Lake Peipsi Project» mājas lapā: http://peipsi.org.

Viena no nozīmīgākajām šī projekta sastāvdaļāmbūs vizuālā ceļveža izveidošana par Pleskavas apgabala, Latgales un Vidzemes (Latvija) muižu parkiem. Ceļveža mērķis ir apkopot un populārā veidā sniegt visu pieejamo informāciju par reģiona vēsturiskajiem muižas īpašumiem un parkiem, lai tos popularizētu un tālāk attīstītu.

«Aktivitātes projekta publicitātei un informācijas izplatīšanai» virziena ietvaros tiks veiktas: NewLINE projekta mājas lapas izveidošana, projekta lapu ievietošana sociālajos tīklos, muižu interaktīvas tiešsaistes kartes izstrāde pierobežas reģionā , kā arī iepazīšanās tūres tūrisma nozares pārstāvjiem, lai tie varētu iepazīties ar uzlabotiem un labiekārtotiem parkiem Pleskavā un Balvos un izvērtēt to potenciālu.

Turpmākais darbs, sasniegtie rezultāti un veiksmīgi atklājumi tiks atspoguļoti nākamajos projekta informatīvā izdevuma numuros.

3. Projekta 2020. gada pasākumu kalendārs

a. Pleskavas apgabala, Latgales un Vidzemes muižu parku vizuālā ceļveža izstrāde un publicēšana: 2020. gada marts – augusts

b. Balvu parka»Lāča dārzs» labiekārtošana: 2020. gada maijs.

c. Iekļaujoša parka izveide Koritovas meža parka daļā Pleskavā: 2020. gada marts – novembris.

d. Muižu parku vadības skola, Pleskavas apgabals: 2020. gada jūlijs – augusts.

e. Eiropas sadarbības dienas Balvos un Pleskavā: 2020. gada septembris.

f. Festivāls «Ciemos pie Gorožanskiem» Balvos: 2020. gada 24. jūlijā

g. Iepazīšanās tūres tūrisma industrijas pārstāvjiem uzlabotā Balvu parka teritorijā: 2020 maijs.

4. Par programmu

Programmas «Latvijas-Krievijas pārrobežu sadarbības programma 2014.-2020.gadam» logo

LATVIA-RUSSIA
CROSS-BORDER COOPERATION PROGRAMME
CO-FUNDED BY THE EUROPEAN UNION, THE REPUBLIC OF LATVIA AND THE RUSSIAN FEDERATION

Latvijas-Krievijas pārrobežu sadarbības programmu 2014.-2020.gadam līdzfinansē Eiropas Savienība, Latvijas Republika un Krievijas Federācija. Tās stratēģiskais mērķis ir atbalstīt vienotus centienus risināt pārrobežu attīstības izaicinājumus un veicināt Eiropas Savienības ārējās pierobežas teritorijas un to Krievijas reģionu, kas robežojas ar Eiropas Savienību, esošā potenciāla ilgtermiņa izmantojumu tūrisma, ekoloģijas, izglītības un citās jomās.

Programma ir izstrādāta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 11.marta Regulu (ES) Nr.232/2014, ar ko izveido Eiropas Kaimiņattiecību instrumentu Nr.232/2014 (EKI) un programmēšanas dokumentu par Eiropas Savienības atbalstu Eiropas Kaiminattiecību instrumenta pārrobežu sadarbībai laika posmā no 2014. līdz 2020.gadam, ar ko nosaka stratēģisko ietvaru ES atbalstam pārrobežu sadarbībai Eiropas Savienības ārējās robežās saskaņā ar Eiropas Kaiminattiecību instrumentu (EKI) laika periodam no 2014. līdz 2020. gadam, ieklaujot partnerību ar Krieviju, apstiprinātu ar Eiropas Savienības 2015.

gada 18.decembra lēmumu Nr.C (2015) 9181, Krievijas Federācijas un Latvijas valdības lēmumu.

Programma Krievijas daļa izstrādāta saskaņā ar Krievijas Federācijas Ārlietu politikas koncepcijas tiesisko ietvaru, kuram 2018. gada 2.oktobrī piešķirts federālā likuma statuss FL Nr.345 «Vienošanās par Latvijas-Krievijas pārrobežu sadarbības programmas 2014.-2020. gadam finansēšanu un īstenošanu».

Programmas budžets ir vairāk nekā 27 miljoni eiro, un to veido Eiropas Savienības, Krievijas Federācijas un Latvijas Republikas finansējums. Lielākā budžeta daļa tiek novirzīta kopīgiem Krievijas un Latvijas organizāciju pārrobežu projektiem, kuru projektu pieteikumi tika izraudzīti pēc konkursa rezultātiem; neliela budžeta daļa tiek tērēta programmas vadības struktūru darbībai.

Programmas stratēģisko mērķu sasniegšanai projektā iesaistītās puses noteica šādus tematiskos mērķus un prioritātes.

1. tematiskais mērķis «Uzņēmējdarbības un mazo un vidējo uzņēmumu attīstība»
- Prioritāte 1.1. «Uzņēmējdarbības veicināšana un atbalsts»
- Prioritāte 1.2. «Jaunu produktu un pakalpojumu izstrāde un veicināšana, izmantojot vietējos resursus»

6. tematiskais mērķis «Vides aizsardzība, klimata izmaiņu mazināšana un pielāgošanās»
- Prioritāte 2.1. «Efektīva dabas resursu pārvaldība»
- Prioritāte 2.2. «Kopīgas darbības vides aizsardzībai»
- Prioritāte 2.3. «Atbalsts ilgtspējīgām atkritumu un notekūdeņu pārvaldības sistēmām»

10. tematiskais mērķis «Robežas pārvaldības un drošības, mobilitātes un migrācijas pārvaldības veicināšana»

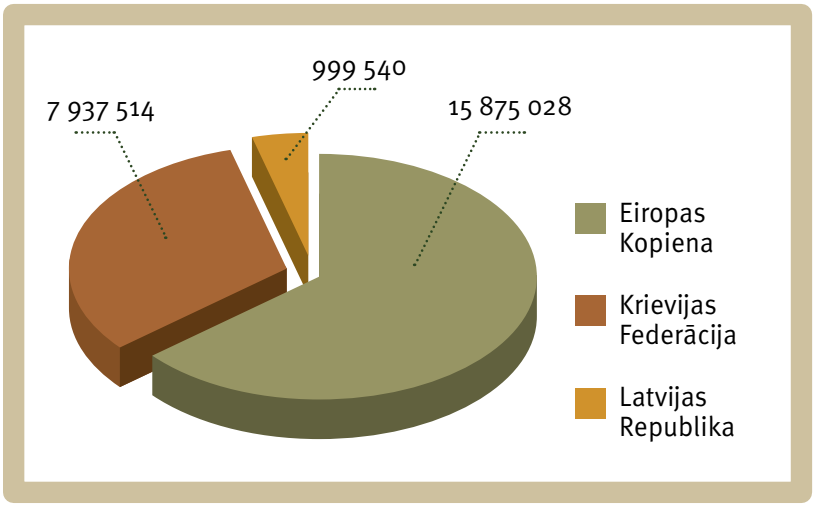

Pušu ieguldījums programmas budžetā (euro)

Programmas teritorijas karte.
Avots: https://tesim-enicbc.eu

- Prioritāte 3.1. «Robežšķērsošanas efektivitātes un drošības uzlabošana»

Tādejādi, dalībvalstu partneri ir noteikuši trīs tematiskos mērķus- 1, 6, un 10. Tematisko mērķu izvēle balstīta uz Programmas darbības teritorijas raksturojumu un attīstības vajadzībām un izaicinājumiem, kurus var atrisināt ar pārrobežu sadarbību.

Programmas pamat teritorija ietver Vidzemi un Latgali Latvijā (saskaņā ar Eiropas Savienības statistiski teritoriālo vienību klasifikāciju, izdalot reģionāla līmeņa kategorijas (NUTS 3)) un Pleskavas apgabalu Krievijā.

2019.gadā Programmas ietvaros tika atbalstīts 21 projekts. Viens no šiem projektiem bija LV-RU-040 NewLINE projekts. Līdzfinansējuma līgums starp programmas vadošo iestādi un vadošo projekta partneri – Pleskavas reģionālo sabiedrisko organizāciju NVO «Lake Peipsi Project» – tika parakstīts 2019.gada 11. jūlijā.

5. Projekta partneri

Vadošais partneris / Partneris1:

Pleskavas reģionālā sabiedriskā organizācija «Lake Peipsi Project»
http://peipsi.org

Organizācijas priekšsēdētāja, projekta NewLINE vadītāja
Olga Vasiļenko

NewLINE projekta informācijas menedžeris
Sergejs Timofejevs

Partneris 2:

Balvu novada pašvaldība (Latvija)
http://www.balvi.lv/en

Balvu novada Domes Priekšsēdētajs
Aigars Pušpurs

NewLINE projekta koordinatore:
Ilze Daukste

Partneris 3:

Pleskavas apgabala Ārstnieciskās pedagoģijas un diferencētās apmācības centrs
http://clp.pskov.ru

Centra direktors
Andrejs Carjovs

NewLINE projekta koordinatore
Oksana Suhareva

Šī publikācija ir sagatavota ar Latvijas–Krievijas pārrobežu sadarbības programmas 2014-2020.gadam finansiālu atbalstu. Par tās saturu pilnība atbild Pleskavas apgabala nevalstiskā organizācija NVO "Lake Peipsi Project" un tā var neatspoguļot Programmas, Programmas dalībvalstu Latvijas un Krievijas, ka arī Eiropas Savienības viedokli.
Visas fotogrāfijas tiek lietotas tikai informatīvos nolūkos. Visi informatīvā izdevuma materiāli ir pieejami tikai nekomerciālai izmantošanai.